

„KÖRÖSI CSOMÁSOK” A NYUGATI SZÉTSZÓRTSÁGBAN

Hegedűs István ankétja

■ A Kőrösi Csoma Sándor Program a Nemzetpolitikai Államtitkárság koordinálásával 2013-ban indult el. Célja a külhoni, elsősorban a diaszpórában élő magyar szervezetek és közösségek megerősítése, szakmai támogatása és a kapcsolatfelvétel. A 2011-ben létrehozott Magyar Diaszpóra Tanács Alapító Nyilatkozatában ez olvasható: „A diaszpórában élő magyarságnak – húsz évvel a rendszerváltoztatás után – végre kellő figyelmet kell kapnia a nemzetpolitikában.” Az ösztöndíjprogramban 2014-ben, az előző évi negyvenhétten szemben, már száz fiatal vett részt. Feladatuk a magyar közösségekben való részvétel ösztönzése, a szervezeti élet változatosságának támogatása és a Magyarországgal való kapcsolattartás segítése volt. Ennek érdekében kerültek kiválasztásra különböző háttérrel rendelkező ösztöndíjasok, akik között volt néptáncos-népzeneész, magyartanár, történész, könyvtáros, jogász, rendezvényszervező vagy cserkésztapasztalattal rendelkező, valamint sok egyéb más is. Az egyik legfontosabb kritérium azonban a közösségszervezésben, közösségépítésben meglevő tapasztalat volt.

A kijelölt magyar szervezetekhez történt kiutazást követően következett a legnehezebb időszak. Megtalálni az összhangot a szervezetek elvárásai, saját készségeink között, valamint megtalálni azokat a munkaterületeket, ahol a legjobban tudjuk alkalmazni saját tudásunkat a szervezetek fejlődése érdekében. Ezt követően, az újdonság erejével megtámogatva kellett a közösségekben kialakítani a munkakapcsolatokat, akikkel aztán hónapokon keresztül együtt dolgoztunk.

A legnagyobb kihívást mindenki számára a más-más generációkkal való munka okozta. A magyar emigráció és diaszpóra sajátos, valamint egyedi történetéből fakadóan ugyanúgy kellett programokat szervezni és lebonyolítani az 1956-os forradalom és szabadságharc következményeként kivándorló idősebbeknek, mint ahogyan kisiskolás korú negyedik-ötödik generációs, magyarul nem minden esetben tökéletesen beszélő fiataloknak. Nagyfokú érzékenységre és empátiára is szükség volt, hiszen szinte mindennap más és más impulzusok értek minket a számunkra teljesen idegen környezetben. További kihívást jelentettek a magunkkal szemben állított elvárások.

A szervezetek részéről, főleg a program második részében, már egyértelmű kívánalmak és feladatok fogalmazódtak meg. Volt, ahol magyar iskola beindítására, gyerektáborok szervezésére volt szükség, más helyen évkönyv megírása, cserkészcsapat beindítása vagy épp néptáncsoport szervezése volt a kérések között.

A magyar diaszpóra irányában ilyen intenzitással és tudatossággal évtizedek óta nem történt kapcsolatfelvétel. Mindig is megvoltak a családi, baráti, szakmai szálak a Magyarországon és más országokban élő magyarok között, ennyire széles körű közeledés azonban mindeddig nem történt.

A külföldi magyar szervezeteknél töltött hónapok olyan nagyszerű kapcsolatokat eredményeztek, olyan mennyiségű tudásanyagot és tapasztalatot sikerült felhalmozni, amelyet nem szabad veszni hagyni. Reményeink szerint mindezen ismereteket más területeken is kamatoztathatjuk majd.

A Kőrösi Csoma Sándor Program megvalósítása alatt feladatunk kettős volt. Az olyan közösségnél, amelyik évszázados múlttal és infrastruktúrával rendelke-

zett, be kellett tudni illeszkedni és lehetőségeink szerint hozzátenni a kialakult módszerekhez, feladatokhoz, rendezvényekhez. Sok olyan közösségben is dolgoztunk, amelyeknek helyisége sem volt, ahol a kolónia tagjai időről időre összegyűlhettek. Természetesen ezeken a helyszíneken teljesen más stratégiával kellett hozzájárítani a munkához, sőt a legtöbb esetben teljesen új módszereket volt szükséges kialakítani. A hazatérés után sokan közülünk további ötletekkel, tervekkel és rengeteg motivációval tarsolyukban tértek vissza Magyarországra.

A továbbiakban ösztöndíjasok véleményét ismerhetjük meg kintlétről, szervezeti életről, magyarságuk megéléséről. Írásunkban igyekeztünk úgy megszólítani az ösztöndíjasokat, hogy minél több ország, régió és kontinens reprezentálhassa magát. A kérdéseket úgy fogalmaztunk meg, hogy az élmények és tapasztalatok némiképp strukturált változatban érkezzenek vissza:

1. A kiválasztást megelőzően, milyen élményeid és ismereteid voltak a célvárosod magyar közösségeiről és általában a magyar diaszpóráról?

2. Milyen módon és hogyan készültél az előtted álló feladatra?

3. Milyen tapasztalatokkal gyarapodtál munkád során?

4. Emelj ki egy maradandó élményt, amelyet a program során szereztél!

Endrődi Judit (Denver, Colorado, Amerikai Egyesült Államok)

■ 1. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy kétszer is részt vehettem a Kőrösi Csoma Sándor Programban, így megtapasztalhattam a teljesen ismeretlenbe csöppenő ismeretlen és az idegenben otthonosan mozgó ismerős szerepét is. Első alkalommal hat hónapig a denveri magyar közösséget szolgáltam, a második félévben pedig Denver mellett az új-mexikói és a Los Angeles-i közösségek életébe is bepillanthattam, közösségi életükben aktívan közreműködhettem. Első utam előtt – néhány személyes kapcsolattól eltekintve – nem sokat tudtam a Kárpát-medencén kívül élő magyarokról, létszámukról, történelmükről – pláne nem a coloradóiakról. Meglehető volt számomra ugyanakkor, hogy ezzel a legtöbbben az USA más tagállamaiban élő magyarok is így vannak: „Coloradóban van magyar közösség? Magyarok Új-Mexikóban?!” Nem tagadom, hogy – mint zöldfülű néprajzkutatót – ez még inkább motivált. Felfedezni és megismerni az USA szívében, a „Vadnyugaton” élő kis magyar közösségeket. Az első félév intenzív élményeinek köszönhető, hogy az ott tapasztalt élő és tradíciókkal rendelkező magyarságtudat átformálta az addigi, minimális információn alapuló diaszpóráképemet. Kialakult egy olyan kulturális és személyes kötődés, ami aztán tudatosan visszavezetett hozzájuk – már ismerve a helyet, az embereket és pontosan látva a még felfedezésre váró területeket, a rám váró feladatokat.

2. Hihetetlen energiát és motivációt éreztem magamban mind az első alkalommal, amikor megkaptam a rendkívül sokszínű feladatlistát a denveriektől, mind a visszatéréskor, amikor már több hónapos előzetes egyeztetés nyomán együtt, közösen szőttük a terveket. A Programban összpontosult minden olyan tevékenység, amivel korábban hivatásból vagy hobbiból párhuzamosan foglalkoztam eddig az életben (legyen az népzenei foglalkozás, néprajzi kutatás, honlapszerkesztés vagy táborszervezés). Kutatási, gyűjtési tervet készítettem, gyerekfoglalkozásokra állítottam össze háttéranyagokat, iskolai oktatási, módszertani segédleteket készítettem elő a munkámhoz, hogy csak néhányat említsek a felkészülés itthoni szakaszából. Hozzá kell tenni, hogy kint – a legtöbбекhez hasonlóan – számtalan előre nem tervezett feladattal, helyzettel találtuk szemben magunkat, ezért is igyekeztünk jó értelemben véve „mindenre felkészülni”. Sokat jelentett mindannyiunk számára, hogy működött közöttünk, ösztöndíjasok között egy olyan spontán tudásmegosztó hálózat, ahol bárki, bármikor számíthatott azonnali segítségre, akár az itthoni előkészületekben, akár a kinti munkában

3. Az elmúlt egy esztendő sokunknak valamelyest mérföldkőnek tekinthető. Sokféle emberek lehettünk ez alatt az idő alatt – miközben megmaradhattunk, és elfogadtak pontosan annak, akik vagyunk. Egyszerre voltunk kalandorok, az „Újvilág” felfedezői, Magyarország képviselői és kultúr-misszionáriusai, régi történetek, események lelkes feltárói, közösségszervezők, tanárok, táncosok vagy éppen zenészek. A Program által rendkívül komplex módon és kölcsönösen gazdagodtunk mind élményben, baráti kapcsolatban, mind pedig a hazánkhoz való kötődésben. Egy jó barátom, olvasva a rendszeres élmény- és munkabeszámolóimat itt-hon, egyszer ezt írta levelében: „Azt látom, hogy ha van pozitív visszajelzés, elismerés, ha látod, hogy igenis van értelme annak, amit csinálsz, akkor óriási energiák tudnak felszabadulni az emberben, és képes szinte bármire!” Talán ez az egyik legfontosabb, amit útravalóként batyumba teszek: ha egymás kezét fogva és egy irányba tekintve látjuk és hisszük a célt – hegyeket mozgathatunk meg.

4. Nehéz kiemelni az egy év alatt engem ért annyiféle élmény közül egy legkedvesebbet. Emlékezetes pillanatként él bennem, ahogy körben állunk ötvenen egy gyönyörű nemzeti parkban töltött családi tábor esti táncházának végén, és az „Erdő mellett estvéledtem...” sorait énekeljük együtt, kézen fogva. Az összetartozásunk megindító pillanata volt ez.

Csige Ildikó (Manchester, Egyesült Királyság)

■ 1. Korábban nem foglalkoztatott a diszpóra kérdése. Érdekes azonban, hogy egy nemzetiségi településen élek tíz éve, ahol a német kisebbség kulturális életét közelebről ismerem. Tagja vagyok a hagyományörző csoportjuknak is. Tehát a kisebbségi életformáról akarva-akaratlanul sok mindent hallok.

Népzéneszként pedig a Kárpát-medence magyarságát ismerem közvetve vagy közvetlenül, benne a határon túli magyarok helyzetével. A diaszpóráról elsősorban híradásokból, ismerősök beszámolóiból hallottam. A diaszpóra magyarságával kapcsolatban egy felejthetetlen élményem volt 1996-ban. Norvégiában, Oslóban vendégzerepeltünk – az '56-os forradalom 40. évfordulóján – a debreceni Szent Anna-székesegyház kórusával. Az ottani magyar közösség meghívására utaztunk a kórusral. Koncerteket adtunk, és egy kimondottan a forradalom évfordulójára írt kórusművet is bemutattunk, jómagam népdalokkal szerepeltem. Az akkori házíném férje '56-os emigráns volt, ő maga a hetvenes évek elején ment Norvégiába, ott születtek a – velem egykorú – gyermekei is. Azóta hazaköltözött Magyarországra, mindkét fiának családja van. Egyikőjük az USA-ban él, másikuk Németországban. Ők tehát Norvégiában nőttek föl, és jelenleg is a magyar diaszpóra tagjai, bár nem születésük helyén. Azóta is tartom velük a kapcsolatot.

A célvárosom az utolsó pillanatban dőlt el. Utazásom előtt tíz nappal tudtam meg, hogy Manchesterben töltöm a külföldi programszakaszt. Ide kimondottan a Manchesteri Hétvégi Magyar Iskola megalakítása és annak szakmai előkészítése, koordinálása kapcsán kerültem. Jómagam tanító, ének-zene, népzene szakos tanár vagyok és az Etyeki Alapfokú Művészeti Iskola szakmai vezetője, így esett rám a választás.

2. A Kőrösi Csoma Sándor Programról Fehérváry Lilla barátnőmtől hallottam, aki már 2013-ben is részt vett a KCSP-vel Kanadában. Sokat mesélt személyes élményeiről, a Montrealban eltöltött fél évről. Tehát a pályázat és a feladat nem volt ismeretlen számomra, amikor jelentkeztem. Még a meghallgatás előtt elkezdtem kicsit feleleveníteni az angol nyelvismeretemet. Egy helyi anyukával gyakoroltam a szóbeli kommunikációt, aki sokat mesélt az Egyesült Királyságról és az angol mentalitásról. Saját élményeit osztotta meg, hiszen sokáig élt Angliában és Írországból is.

Amikor eldőlt a célszág és a célváros, felvettem a kapcsolatot a leendő ösztöndíjas társakkal. Gyolcsos Mária szintén részt vett már a 2013. évi KCSP-ben, Londonban. Vele sokat konzultáltunk már a februári itthoni programszakasz során. Rengeteg tanácsot kértünk és kaptunk tőle. Tájékoztattam az előző év sikereiről, nehézségeiről, hogyan látta ő Angliát és a londoni magyarokat. Fogadószervezetünknek, a MAOSZ-nak próbáltam utána nézni interneten, facebook-on. Cikkeket olvastam, fotókat nézegettem, de konkrét ismereteim nem voltak.

Fölvettük a kapcsolatot leendő mentorunkkal, Ujfalussy Péterrel, akivel telefonon, Skype-on többször értekezünk. Megpróbáltam tájékoztatni a közvetlen magyar közösségekről, amelyekkel a félév során egészen biztosan kapcsolatba kerülünk.

4. *Magyarok fénye, ország reménye...* – ünnepi műsor és szentmise. Mindössze egyhetes előkészülettel rendeztünk ünnepi műsort augusztus 20-a alkalmából a Manchesterben élő magyar közösség akkor épp nem nyaraló tagjaival. Jómagam és Csúry Csaba, görög katolikus kispap ötletét gyors szervezés, anyagválogatás és szereplőtoborzás követte. A közösség fiatal felnőtt tagjai mind nyitottak voltak a közreműködésre, hisz ilyen formában még nem ünnepelték meg Szent István királyunk ünnepét.

Az eseménynek a St. Augustin's R. C. Church adott otthont, ahol egyébiránt minden szombaton van magyar nyelvű szentmise. Fülöp Menyhért atyával abban is megegyeztünk, hogy az ünnepi mise keretében kerüljenek elő a *HOZSANNA! Teljes kottás népénekeskönyv* énekei. Így fölhangzottak – többek között – az *Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga*, az *Igaz hitnek plántálója*, a *Magyarok fénye, ország reménye*, a *Boldogasszony Anyánk*, valamint az *Isten, hazánkért térdelünk elődbe* kezdetű énekek. A mise szép mozzanata volt, hogy a *Miatyánk* alatt körbeálltuk az oltárt, és kézen fogva mondtuk el az Úr imádságát.

A mise részeként került előadásra az ünnepi műsor is, melyben énekes részletek hangzottak el a Szörényi-Bródy *István, a király* című rockoperából, fölcsendült a néhány éve igen népszerű *Magyarország* című dal, valamint fölolvásra kerültek Szent István királyunk *Intelmei* is, melyeket fiához, Imre herceghez írt útmutatásként. A rövid színpadi jelenetben a koronázás mozzanata kapott hangsúlyt. Asztrik apátot Csúry Csaba kispap személyesítette meg.

A műsort követően a St. Augustin's Church plébánosa, Father Lannon David szentelte meg az Újkenyeret és a bort, melyet a mise után agapé keretében el is fogyasztottunk. Az áldás után a magyar himnusz éneklésével ért véget a mise, és lett kerek az ünnepnap. Végezetül hadd idézzek Csúry Csaba kispap prédikációjából: „Imádkozunk nemzetünkért, hogy soha egymás ellen kardot ne rántsunk, hanem békében egyetértésben, szeretetben éljünk egymást segítve és szolgálva. Adja meg ezt nekünk a Mindenható ezredéven át. Ámen.”

Naszák Szilvia (Kelowna, Kanada)

■ 1. A pályázat beadásakor Kanadát nem tüntettem fel a jelentkezési helyek között, így a döntés kihirdetésének pillanatában hallottam először a Kelowna nevet, ami azóta mélyen a szívembe vésődött. A diaszpóráról lexikális ismereteim voltak, az emigrációs hullámok és hozzávetőleges számok területén, de mindezzel a valóságban szembesülni egészen más volt. Személyes tapasztalattal is rendelkezem a külhonban élni és születni magyarként kérdésben, hiszen közeli rokonaim három generációja él Finnországban becsületesen ápolva magyarságukat. Kinti mentorommal, dr. Domby Pállal elég korán felvettem a kapcsolatot, így részletes betekintést kaphattam a kinti számok, viszonyok, igények tekintetében. Mentorom továbbította e-mail-címem a közösség tagjainak, így jó néhányan felkerestek kérdéseikkel, és megkezdődött a kapcsolatépítés. Mentorom készített velem egy interjút, amelyet publikáltak a helyi magyar újságban, a *Napjaink* című országos

havilapban. Mindezek alapján nagyon pozitív előzetes érzésekkel, hozzávetőleges ismeretekkel, de annál nagyobb izgalommal és motivációval kezdtem neki a felkészülésnek.

2. A felkészülésre nagy hangsúlyt fektettem. Felkerestem tanárainmat, akik rengeteg tanáccsal láttak el tanítási kérdésekben. Anyagokat gyűjtöttem az iskolai teremhez, tankönyveket, oktatási segédanyagokat szereztem be. Felelevenítettem kézműves tudásomat, népi játszóház vezető ismerősöm segítségével. Elővettem a pincéből hagyományos magyar íjamat, és elkezdtem gyakorolni a célba lövést. Ötleteltem, gyakoroltam, szavaltam, énekeltem, és rengeteg anyagot gyűjtöttem a terveim megvalósításához.

A saját felkészülés mellett kétételes felkészítő tanfolyam is segítette az ismeretbővítést. Többek között diplomáciai, nemzetpolitikai, biztonságpolitikai, de magyar néptánc és cserkészeti témában is kaptunk útmutatást. Számomra a felkészülésnek ebben a szakaszában a tavalyi ösztöndíjasok tapasztalatai jelentették a legnagyobb segítséget. A felkészülésnek a csúcса pedig az ösztöndíjas társaimmal való megismerkedés volt. Tekintve, hogy Nyugat-Kanadába, British Columbia és Alberta tartományokba összesen hét ösztöndíjas készült, a közös munka és a kompetencia alapú összefogás már itthon elkezdődött.

3. Ha csak fele annyit tudtam adni a közösségnek, amennyit én kaptam a diaspórában, akkor, azt hiszem, eredményes volt a fél év. A szerzett tapasztalatok, kissé elvont megközelítésben legfőképp a tolerancia, a türelem, a kompromisszumkészség, a diplomatikus és kommunikatív magatartás, a meggyőzés és a segítőkészség területére terjedtek ki. Csodálatos emberekkel ismerkedtem meg és dolgoztam együtt, szinte minden korosztály képviselővel. Annyi tapasztalattal lettem gazdagabb, amelynek összefoglalására száz oldal sem lenne elég. Felfedezni azt, hogy Magyarország határa nem földrajzi jellegű, azt, hogy több tízezer kilométerre hány teremtet Magyarországon él és lélegzik... kitágítja nemzeti gondolkodásunkat. A Kanadában született gyermekek kétnyelvű léte, a külhonban született felnőttek néptáncstudása, a magyar templomok magyar Istene mind-mind olyan tapasztalások, amelyek megváltoztatják népünkönkről alkotott eddigi képünket. Rengeteget tanultam kint saját népemről, és sokszor éreztem azt, ha a teljes diaszpóra magyarságát hazaköltöztetnénk, az hatalmas kulturális intravénás sokkot adhatna az itthoni magyarságnak.

4. A rengeteg maradandó élmény közül szeretnék egyet elmesélni. A gyermekek szeretete és hálája, amelyet számtalan formában eljuttatnak felénk, óriási pozitív megerősítést jelent. Az I. nyugat-kanadai magyar tábor, amely talán a legnagyobb projektem volt a magyar iskola mellett, két tartományból és legalább öt városból hozott össze magyar családokat és gyermekeket Kelownában. A tábor végén átadtak nekem egy hatalmas lapot, amelyre minden gyermek írt, rajzolt vagy firkált valamit hálája jeléül. Mint például a „Nagon köszöm a tábort” vagy a „Köszönöm hogy olyan sokat tanítottal” mondatok, rengeteg szív és virág kíséretében. A tábor utolsó napján pedig könnyes szempárok néztek rám vissza, nem akarták, hogy vége legyen, nem akartak búcsút inteni új barátaiknak, a magyar közösségnek és a tábori hangulatnak. Sok család és gyermek kötött életre szóló barátságot, ami, azt gondolom, a magyar-ság fennmaradásának kulcsa a legfiatalabb generáció életében.

Hegedűs István (New Brunswick, Amerikai Egyesült Államok)

■ 1. A történelem iránt érdeklődő emberként tisztában voltam a 20. század nagy magyar „exodusával”, sőt még a családunknak is volt olyan tagja, aki évtizedekkel ezelőtt kivándorolt Magyarországról (egyik anyai rokonunk az Ohio állambeli Toledóban élt), azonban szakszerű ismereteim nem voltak a magyar diaszpóráról. Az ösztöndíj meghirdetésekor rögtön elkezdtem olvasni a témáról, ami rendkívül

kíváncsivá tett, úgy éreztem, ez valamiért fontos. A hosszas kiválasztást és többkörös meghallgatást követően elkezdett kikristályosodni bennem, milyen szerepet is tölthetnék be a programban. Már ekkor elhatároztam, hogy a magyar vonatkozású hagyatékok megismerése, katalogizálása az esetleges beválogatást követően munkám egyik sarokpontja lesz. Végül bekerültem a programba, sőt a magyar diaszpóra egyik legnagyobb múltú és legnagyobb közösségét, a New Jersey-i New Brunswick városának magyar szervezeteit jelölték ki számomra. Életem egyik fontos pillanata volt ez.

2. A kiválasztás és az elutazás közötti időszakot az intenzív felkészülésnek szenteltem, igyekeztem a lehető legtöbb információt összegyűjteni, kerestem olyan emberek társaságát és kapcsolatát, akik ismerték a helyszínt. Ekkor tudtam meg, hogy a Kárpát-medencén kívüli magyarság legnagyobb múzeuma és levéltára is a városban található. Már ekkor biztos voltam benne, hogy a legjobb helyre kerültem. Felvettem a kapcsolatot a mentorommal, akivel már az érkezés előtt sikerült sok kérdést tisztázni, a munkatervvel kapcsolatban is értekezni.

3. Rengeteg tapasztalatot sikerült gyűjtenem a kinn töltött, összesen kétszer fél év alatt. Sokat gyarapodtam szakmailag, és azt gondolom, elhivatottabb is lettem munkám végzésében. Sok nagyszerű embert ismertem meg a kinn töltött idő alatt, akik nagy motivációt jelentettek és jelentenek most is számomra. Azt remélem, hogy én is sok értéket tudtam magammal vinni, azokat beépíteni, a sok pozitív visszaigazolás, úgy vélem, ezt erősíti bennem. Amivel tudtam, magam is hozzájárultam, hogy közelebb kerüljünk egymáshoz, ha már ilyen távolságok vannak közöttünk.

4. A program során sok megható pillanatban volt részem, mégis azt emelném ki, amikor a szokásos fillmori nyári vezetőképző cserkész tábor végén külföldi magyar cserkészszé fogadtak. Óriási megtiszteltetés volt ez, talán én voltam az első magyarországi, aki ebben részesülhetett. Mindazonáltal igazi elismerése volt ez addigi munkámnak, ami után már én is felelősséggel tartozom az ottani közösségek felé is.

Koska Ramóna (Ausztrália)

■ 1. Pár éve egy különös véletlen folytán hallottam először arról a közösségről, amellyel nem sokkal később közvetlen kapcsolatba kerültem. Az éppen háttérzajként bekapcsolt televízióban az Ausztráliában élő magyar diaszpóra volt az egyik blokk témája. Bár jellemzően nem vagyok tévénéző, ez megragadta a figyelmem. Bemutatta, hogy élnek honfitársaink több mint tízezer kilométerre itthonról, a fellelhető magyar emlékeket, helyi hagyományőrző tevékenységeket, magyar házakat. Köztük volt a queenslandi csoport is, ami a riport alapján kifejezetten szimpatikusnak tűnt. Megtudtam, hogy többségében a kommunizmus elől elmenekült, vallásos emberekről van szó, akik évtizedek elteltével is tökéletes magyarsággal, választékosan képesek megszólalni az óriási távolság ellenére. Ez volt számomra az a pont, ahol a kitelepültek igazán pozitív benyomást keltenek bennem, és ahol rájöttem, az előítéletek félrevezettek, és lehet ezt másképp is. Korábban ugyanis több olyan külföldön élő fiatallal találkoztam, akiknél vérlázítóan tartottam, hogy néhány év után már erőltetetten törték a magyart, és elzárkóztak mindentől, ami arra utalt, ők honnan jöttek.

2. Amikor meghallottam, hogy ismét indul a Kőrösi Program, jelentkezésem egyik sarokköve az anyanyelv megőrzése volt. Hihetetlen, hogy végül ahhoz a közösséghez kerültem, amely a médián keresztül segített a negatív véleményem eloszlátásában. Készültem arra is, hogy részben olyan magyarokkal kell majd dolgoznom, akik a többgenerációs ottlét és a nemzetiségi keveredések miatt kevésbé beszélnek magyarul. Kifejezetten motivált, hogy segítségükre lehetek. Rengeteget

gondolkodtam azon, hogy ez milyen formában lehetséges... Gondolom, nem meglepő, hogy amint az ismerőseim megtudták, hová megyek, azonnal beindult a riogatás. Hogy percenként hány élőlény akar és fog majd megölni. Szerencsére ez a valóságban nem egészen így van.

3. Amikor végül megérkeztem, azonnal pozitív impulzust kaptam. Nagyon kedvesen, lelkesen fogadtak bennünket a repülőtéren. Ottlétem alatt sok érdekes emberrel találkoztam, és elképesztő élettörténeteket hallgattam végig... Természetesen nem volt minden fenékig tejfel. Megannyi ötlettel, tervvel és programmal indultam el itthonról, de azzal nem számoltam, hogy az ott lévő óriási távolságok és az időbeosztás miatt nem tud minden maradéktalanul megvalósulni.

4. Olyan sok élmény ért a fél év alatt, amennyit felsorolni sem tudnék, de talán az egyik legemlékezetesebb a Hervey Bay-i magyarok meglátogatása volt, akik leírhatatlan odaadással és melegséggel viszonyultak hozzám.

Rényi Mátyás Attila (Sydney, Ausztrália)

■ 1. Az utazást megelőzően kevés információval rendelkeztem a Sydney-ben élő magyarokról; és általában a diaszpórával kapcsolatos tudásom sem haladta meg a középiskolában elsajátított emigráció történeti alapismereteket. Bár gyerekkoromban már jártam a városban, ahol egy családi barátunkat látogattam meg, nem feltételeztem, hogy itt, Sydney-ben nagyobb számban élhetnek magyarok, ebből adódóan az, hogy etnikailag szervezeten élnek, már feltételelesen sem fordulhatott meg a fejemben. Diaszpórával kapcsolatban előzőleg csak az *Amerikai Népszavát* ismertem, amelyről időnként az itthoni újságok is cikkeztek. A korábbi tapasztalat hiányából fakadóan kíváncsian és mindenre nyitottan szálltam fel Budapesten a repülőgépre.

2. Amit az interneten megtaláltam Ausztráliáról és az ott élő magyarokról, azt elolvastam. Ez elsőre nagyon kevés volt, de aztán a segítségemre felkért mentorom figyelmembe ajánlotta a *Magyar Életnek* a Magyar Elektronikus Könyvtárban is olvasható számait, ezzel már jóval több információhoz jutottam, és egy átfogóbb kép is kialakult bennem a kinti magyarokról. A legtöbbet a barátomtól tudtam meg, aki 25 évig élt Ausztrália-szerte, így az ő tapasztalatait én is bizalommal használtam. Sok órát töltöttünk beszélgetéssel, a helyszíni és az ottani emberek életvitelének megismerésével, s ez egyszerre jelentett tényszerű adatokat és érzelmi ráhangolódot segítő információkat. Az újságnak és a személyes tapasztalatnak hála induláskor rendkívül felkészültnek éreztem magam, azonban ez pár hét múlva fele részben megdőlt, mert a diaszpóra olyan összetett rendszerét ismertem meg, amit a korábbi – szöveg alapú – tudakozódás meg sem közelített.

3. Ha összegzem az eddigi tapasztalataimat, határozottan magasodik ki ebből ez a fél év. Így nem is tapasztalatról beszélnék – mert ez túlságosan semleges fogalom –, hanem élményről, pozitív és negatív értelemben is. A feladatok változatosága és az emberek szeretete megunhatatlanná tette a munkát, ami ennek hála inkább hasonlított egy misszióhoz, ugyanakkor a hierarchia hiánya folyamatos feszültségben tartott. Személyes tapasztalatok felsorolása egy ilyen munkakörben mindenképpen az összesített benyomás kárára van. Egy tapasztalatot emelek ki, történészként emigrációs forrásanyagokat gyűjtöttem, életemben először a szakmai hasznosság érzéséhez rendkívül változatos élmények kapcsolódtak. Úgy hiszem, hogy a munka végére kulturális ezermesterekké váltunk.

4. Az utolsó hétvége, amikor átadhattuk a sydneyi magyar könyvtárat a magyar idősek otthona lakóinak, valamint a szintén utolsó héten bemutatott színdarab, amit a magyar színjátszó körrel adtunk elő, ekkor úgy éreztük, beérett a féléves munkák gyümölcse.

Bodor Misi (Cleveland, Amerikai Egyesült Államok)

■ 1. Az észak-amerikai magyar diaszpóra sorsa, története, helyzete régóta foglalkoztatott már. Pigniczky Réka amerikai-magyar dokumentumfilmes alkotásai jó motivációt és elegendő ihletet adtak ahhoz, hogy megpályázzam a Kőrösi Csoma Sándor Program ösztöndíját. Ennek keretében hat hónapot töltöttem Clevelandben, Ohio államban. Tudtam, hogy Ohióban él a legtöbb magyar az Egyesült Államokon belül, és Cleveland az egyik legkomolyabb létszámú diaszpóra Észak-Amerikában. Tudtam, hogy Cleveland számos magyar szervezet, egyházközség és cserkészcsapat otthona, a „magyar élet” hatalmas múltra tekint vissza, amelyet komoly kihívás lesz teljes egészében megismerni. Ezek azonban inspiráló hatással voltak rám, szerettem volna testközelből látni a távolba szakadt magyarok életét, küzdelmüket a megmaradásért, és amennyire lehet, segíteni őket. Tudtam, hogy nehéz lesz minden igénynek, elvárásnak megfelelni.

2. Kiutazásom előtt felvettem a kapcsolatot a kinti mentorszervezettel, a Cleavelandi Magyar Történelmi Társulattal, amelyik a belvárosban működtet egy magyar múzeumot és egy kilencezer kötetes könyvtárat. A múzeum az egyik központja a városban és környékén élő magyarságnak, számos rendezvény otthona és szervezője. A 2013-as évben egy közeli barátom volt ugyanitt ösztöndíjas, az ő tapasztalatait és élményeit is magammal vittem, amelyeket kiválóan tudtam hasznosítani. Fontos célom volt a kiutazás előtt és az uttlétem alatt is, hogy minél több embert megismerjek, és minél több jó emberi kapcsolatot alakítsak ki, mivel úgy gondoltam, a tényleges munka mellett ez a legfontosabb híd Magyarország és a diaszpóra között. Elgondolásom a későbbiekben beigazolódott.

3. Elmondhatom, hogy életre szóló élményeket, tapasztalatokat szereztem. Megtanultam és megértettem a legtöbb közösség működését, történetét és céljait. Jó volt látni, hogy akiknek fontos a magyarként való megmaradás, mind másképp, lehetőségeikhez mérten segítik a magyar közösséget. Az idősebbek önkéntesként, szabadidejükből áldozva szerveznek eseményeket, tanítanak a magyar iskolában. A fiatalabbak cserkészkednek, népi táncokat tanulnak. Van olyan szülő, aki minden héten négy órát autózik azért, hogy a gyermekei részt vehessenek a cserkészfoglalkozáson, ahol megkövetelik a magyar nyelv használatát. Sok gyermeknek a családon kívül a cserkészlet az egyetlen közege, ahol magyarul beszélhet. A múzeumban végzett munkám, a cserkészletbe való bekapcsolódás révén sikerült átfogó képet kapnom a cleavelandi magyarság életéről, fél éven keresztül a mindennapjaik részévé váltam, amiért csak hálás tudok lenni. A Mikos Kelemen Programon keresztül számos további nagyszerű kutatás, találkozás részese lehettem, aminek sikere a cleavelandi magyarság összefogásának sikere is.

4. Egyik legmeghatározóbb élményem a fillmorei magyar cserkészparkhoz köthető, ahol a Központi Vezetőképző Tábor végén közel négyszáz cserkésztestvéremmel énekeltük a Himnuszt a réten táborzáráskor. Ez az élmény megerősített abban, hogy az észak-amerikai magyar diaszpóra életképes, ugyanakkor elgondolkodtatott, hogy mekkora küzdelem a magyar nyelv éltetése, a magyarként való megmaradás a világ leggazdagabb, legbefogadóbb országában, ahol talán mindenél egyszerűbb lenne pusztán beolvadni, „amerikanizálódni”.

Bíró Anna (São Paulo, Brazília)

■ 1. A pályázatomat angol nyelvterületekre nyújtottam be, a célvárosom mégis egy portugál nyelvű metropolisz lett, São Paulo. Nem ismertem a város történelmét, sem a kereskedelmét, földrajzát is csak iskolás szinten, gyakorlatilag elenyésző információim voltak róla. Három dolog lebegett a szemem előtt, amikor értesültem arról, hogy hová fogok utazni. Egy ember, egy mű és egy műfaj. Boglár Lajos életéhez hozzátartozik a város magyar diaszpórája, nem véletlenül kutatott

brazíliai indiánok között, az ő neve azonnal beugrott, majd a név vonzott magával egy másikat, akinek a művét nagyon szerettem olvasni, Claude Lévi-Strauss *Szomorú trópusok* című írása régóta kedves nekem. A műfaj kevéssé magasztos, tulajdonképpen nem is tudom, hogy létezik-e hivatalosan, de mindenképpen jelentős hatással van a társadalmunkra, ez pedig a szappanopera.

2. Brazília veszélyes ország. Legalábbis nekem ezt mondták, amikor megkaptam az ösztöndíjat. Azt hiszem, szelektív a hallásom bizonyos dolgok tekintetében, mivel nekem addig a percig, amíg minden második ember nem reagált rémülten az ország hallatán, egyáltalán nem voltak ilyen prekoncepcióim. Bevallom, sikerült megijeszteniük a közbiztonságot kritizálóknak. Ijedségemben azzal vigasztaltak, hogy talán mégse féljek annyira, a focivébé alatt bizonyára jobb lesz a készültség.

Mentorom kilétére hamar fény derült, ő írt nekem, hogy vegyem fel az egyik Magyar Ház vezetőségi tagjával a kapcsolatot, mivel utazásom előtt az éppen Budapesten tartózkodott. Így személyesen is találkozhattam valakivel, aki a legtöbb kérdésemre tudott válaszolni már az út előtt; hasznos volt, hogy a leendő elvárásokról, lehetőségekről alaposabban tudtunk beszélgetni. Elmondta a rám váró feladatokat, én a saját elképzeléseimmel egészítettem ki, ezekhez még Magyarországon beszereztem a megfelelő segédleteket. Tudtam, hogy majd a könyvtárban is kell segédkezniem. Én a könyvtárat sosem úgy képzelem, mint egy elvont teret, ahol csupán olvasni lehet vagy kölcsönözni könyveket; úgy gondoltam, hogy a könyvtár terét szeretném még interaktívabbá tenni, így különféle kiállításokat találtam ki, amik a könyvtárhoz mint közösségi térhez hozzájárulhattak (költők, írók arcképe, népmese-illusztrációk). Magát a kiállításokat eseményhez kötöttük, ezzel bekapcsolva a közösség életébe a könyvtári teret. A tanítással kapcsolatosan is voltak már elképzeléseim, ehhez egy megfelelő méretű notebookra volt szükségem, amit a „veszélyes” városban mindennap magammal tudok vinni.

A tavalyi ösztöndíjjal is felvettem a kapcsolatot, aki elmondta élményeit, tapasztalatait a helyi közlekedéssel, étkezési lehetőséggel, árakkal kapcsolatosan; ő is óvatosságra intett minket; elmondta, hogy milyen hasznos dolgokat érdemes vinni magunkkal, ami később nekünk lesz praktikus, vagy aminek a közösség örülne (pirospaprika, jóféle magyar bor). Felvilágosított a magyarok nyelvi állapotról, a szülők áldozatvállalásáról és a cserkészlet nagy szerepéről. Hagyományörzés szempontjából a Pántlika táncegyüttes mondható a leglátványosabbnak, minden műsorukat a legnagyobb igényességgel állítják színpadra. Megkerestem egy jelenleg ott ösztöndíjas magyar fotóművészt, mivel egyre jobban aggasztott a „veszélyes” ország. Ő aktívan a magyar diaszpórához kapcsolódott, így jól tudta, hogy pontosan mi vár ránk. Elmondta, hogy a közösségben szem előtt leszünk, nincs okunk aggódni, figyelnek ránk, így ő jó szívvel ajánlja az utazást.

Az orvosom sárgaláz, hastífusz és hepatitisz elleni oltásokkal engedett el a nagy útra; összeállított egy gyógyszeresomagot, amiből különféle bajok esetén válogathattam (lázcsillapító, torokfertőtlenítő, bélfertőtlenítő, felfázásra gyógyszer, antibiotikum stb.). Szerencsére nem volt szükségem rájuk.

3. Tapasztalataim mind a munkám során, mind pedig érzelmi szempontból gazdagodtak. Magyarot mint idegen nyelvet kellett nagyrészt tanítanom, kulturális ismereteket, illetve a helyi – nem minden esetben pedagógiaileg képzett – tanároknak tanításmódszertant. Ezek az órák kihívást jelentettek, mivel többórás felkészülés előzte meg, gyakran interaktív szemléltetés, melyek az én pedagógiai tapasztalataimat is gyarapították, hiszen nem vagyok pedagógiatanár. A nyelvtanításhoz óhatatlanul szükségem volt az ország nyelvének minimális ismeretére, így a teljesen kezdő portugál tudásomat folyamatosan próbáltam fejleszteni, hogy legalább az az alap meglegyen, amivel érthetőbbé tudom tenni az adott tananyagot.

Belekóstolhattam a programszervezés egyes specifikusabb szegmenseibe: az étel-készítést, felszolgáláson át a meghívások, programok népszerűsítésébe.

4. A diplomáciai helytállás elengedhetetlen volt ebben a szerepben, az érzelmeinket félretéve kellett minden emberrel megtalálni a megfelelő hangot. Olykor a közösségen belül felvállalni, hogy nekünk a marginalizálódott közösségi tagokra is figyelniünk kell. Egyik utunk során megismerkedtünk egy Rio de Janeiro közelében élő kilencvenéves magyar bácsival, akinek a hobbija a kertjében élő orchideák gondozása volt, és a kolibrik szelídítése, fényképezése. Illetve egy indiánmúzeumot tartott fent a padlástérben csupa olyan holmival, amiket különféle törzsektől kapott ajándékba, például egy szárított növényből készített csecsemő-függőágy. Számomra ez a találkozás rendkívüli hatású volt, nem pusztán a különleges gyűjtemények és hobbi miatt, hanem Ákos bácsi világlátása példaértékű lehet bárkinek.

Különleges hat hónapot töltöttem a São Paulo-i magyar diaszpórában, a mai napig az a furcsa érzésem, hogy csak pár órányira vannak tőlem, és nem a világ másik felén.

Ösztöndíjasnak lenni rendkívül felelősségteljes és időigényes feladat. Nincs munkaidő, így sokszor azon veszi észre magát az ember, hogy egy program, egy bál vagy egy fesztivál előkészítése alatt adott feladattal fekszik és kel, sokszor napokon keresztül. Mindig érkezik egy érdeklődő telefon, legyen szó a Mikes Kelemen vagy a Julianus Programról.

Szerepünk egyfajta híd-szerep, amelyet saját szülőföldünk és a távolban élő magyar közösségek között teremtünk. Olyan történelmi küldetés ez, amelyet sohasem lett volna szabad elhanyagolni. Hiszen közös tudásunkkal, tapasztalatunkkal és hagyományainkkal egymást erősíthetjük itthon és külföldön is. A kapcsolatok újra aktíválódtak, itt az ideje, hogy újra kijárjuk azokat az utakat, amelyek oly sokáig járhatatlanok voltak előttünk.

EGYÜTT A TÁBORTŰZ MELLETT

Fiatalok a 2014-es Itt–Ott-találkozón

■ Mint minden nyáron, az ifjúság is szép számban jelen volt a 2014-es ITT–OTT-találkozón. Örültünk, hogy köztük lehettek a Körösi Csoma Sándor Program (KCSP) gyakornokai is. Sok feledhetetlen mozzanatot őrzök emlékezetemben. Ezekből idézek fel kettőt.

Endrődi Judit denveri KCSP-s gyakornok óráig dolgozott a tábortűzi előadásunk összeállításán. *Erdélyi régió* heti témával kapcsolatos ritmikus, szöveges éneket szerettünk volna betanulni, de a hét programjának bősége miatt nem volt sok időnk összeállítani az egészet. Így a tábortűz előtti utolsó órákban „ráncigáltuk össze” az ifjúságot a kabinokból, hogy kioszthassuk nekik az egyéni ritmikus részeket. Az előadás négy részből állt. Mindegyik csoportnak külön kellett betanulnia a maga részét, a végén pedig össze kellett raknunk az egészet. Életünkben egyikünk sem mondta ebben a sorrendben, ilyen gyorsan és ritmikusan ezeket a szavakat. Amikor már kezdtünk bejőnni a mondókáinkba, rájöttünk, hogy már rég a tábortűznél kellett volna lennünk, így gyorsan elvonultunk a tó másik oldalára – gyakorolni. Csoportonként és együtt is. Nagy megkönnyebbülésünkre sikeresen zajlott le előadásunk a tábortűz mellett. Úgy láttuk, hogy a közösség élvezte az erőfeszítésünk eredményét.

Egy másik tábori mozzanat, ami nagyon kellemes élményt jelentett mindnyájunknak, a nyomozójáték volt. Ha jól tájékoztattak a régebbi MBK-s tagok, az